

Bruna kärrhöken i Blekinge

Thomas Nilsson

Brun kärrhök är en av våra flitigast inventerade arter och har varit föremål för riksinventeringar 1958 (Enemar 1959), 1969 (Andersson & Larsson 1971), 1979 (Bylin 1981), 1995 (Kjellén 1996) samt nu senast under 2010. Nedan presenteras en historik kring artens uppträdande i Blekinge samt resultatet från inventeringen 2010.

Historik

Kring mitten av 1800-talet häckade arten flerstädes i södra och mellersta Sverige, för att sedan kraftigt minska under slutet av detta sekel och under första delen av 1900-talet (Kjellén & Schubert 1987). Minskningen orsakades främst av omfattande utdikning av våtmarker samt av förföljelse, rovfågelshatet var mycket utbrett vid denna tid.

För Blekinges del finns tyvärr inga uppgifter från äldre tider, men man skulle kunna tänka sig att några par häckade, exempelvis vid Vesan, som troligen var en fin fågelsjö, innan den slutgiltigt utdikades under 1930-talet.

Först från 1948 finns uppgifter om häckning i Blekinge; ett par fanns fr o m detta år fram till 1959 i Oskarsvärnskarret vid Karlskrona (Strömberg 1962). År 1960 ödelades området av en brand och det häckande paret återkom inte. Under de följande tio åren finns uppgifter om möjlig häckning från Sölvesborgsviken 1955 (Nilsson 1956) samt om en häckning vid Bredasund 1958 (Enemar 1959). För åren 1960-76 föreligger inga noteringar om häckning i landskapet (Nilsson & Lundgren 1993).

Vid riksinventeringarna 1958 och 1969 uppskattades ca 150 respektive ca 200 par häcka i Sverige. Vid nästa inventering 1979 hade antalet par stigit till ca 500. Vid sistnämnda inventering noterades endast ett par i Blekinge; vid Siesjö på gränsen till Skåne. Dit hade arten återvänt som häckfågel till Blekinge 1977, efter 17 års frånvaro!

För fjärde gången riksinventerades arten 1995 och en beståndsuppskattning på 1400 par gjordes nu för landet (Kjellén 1996). I Blekinge rapporterades nio säkra häckningar och på ytterligare nio lokaler påträffades arten under omständigheter som tydde på häckning. Det blekingska beståndet uppskattades nu till 20 par (Nilsson 1996).

Inventeringen 2010

Genom upprop i *Vår Fågelvärld*, *Fåglar i Blekinge* samt på föreningarnas hemsidor uppmanades fågelskådare att nu för femte gången inventera bruna kärrhökar under 2010. Rapporteringen sköttes enbart genom inläggande av observationer på *Svalan*.

Rapporter har inkommit från 17 olika lokaler. Säker häckning konstaterades på tre lokaler (Sölvesborgsviken, Munkahusviken, Björkerydssjön), troliga häckningar rapporterades från sju lokaler (Siesjö, Elleholm, Vambåsa våtmark, Torstävaviken, Möcklö, Runstensfjärden, Åbyviken) samt noterades förekomst på ytterligare sju lokaler (Olofströmstrakten, Byggesviken, Bräkne-Hoby, Bökenäs, Hasslö, Hjortahammar, Oskarsvärnskärret).

Brun kärrhök. Sölvesborgsviken juli 2010. Foto: förf.

Möjligen kan man ana en minskning i inventeringsresultatet jämfört med inventeringen 1995, då Blekinges bestånd uppskattades till 20 par. Möjligen är det endast frågan om ett minskande intresse för inventeringar i allmänhet och en bristande rapportering. Noteras kan att flera sjöar med tidigare förekomst inte finns med i årets inventering. Studerar man årsrapporterna i *Fåglar i Blekinge* finner man att den rapporterade insjöförekomsten minskat under 2000-talet. Detta kan möjligen förklaras med att flera inlandslokaler besöktes under starten av *Fågelatlas Blekinge* kring mitten av decenniet, för att sedan falla i glömska. En del av förklaringen är också att pullmärkning av arten i det närmaste totalt försvunnit. Under 1990-talet märktes årligen upp till ca 20 ungar, fördelade på 3-5 kullar. De få konstaterade häckningarna kan väl också anses vara en följd av dessa båda faktorer.

Gör man en jämförelse mellan de båda utförda atlasinventeringarna (1974-83, med kompletteringar t o m 1991 respektive 2003-10) finner man att under den första atlasen påträffades arten i 22 rutor (13 säkra, 8 troliga samt 1 möjlig häckning), samt under andra atlasen noterades arten i 64 rutor (23 säkra, 17 troliga samt 24 möjliga häckningar). Det troliga är således att arten fortsatt att

öka, åtminstone under inledningen 2000-talet, och att det numera kanske häckar ca 25 par i landskapet. Det kan kanske dock vara värt att påpeka att det under årets inventering förmodligen inte häckade något par i Siesjö, där 1-2 par funnits årligen sedan 1977 och att endast ett par häckade i den närbelägna Sölvesborgsviken, där oftast två par huserat. Det kan därför vara av intresse att hålla koll på utvecklingen under de kommande åren.

Flyttning

Arten uppträder i landskapet främst under perioden slutet av mars-början av oktober. Medeldatum för ankomst till Blekinge under åtta vårar under 2000-talet är 26.3. Medeldatum för sistaobs för åtta höstar under 2000-talet är 4.10. Som tidigast har arten noterats vid Olsäng 13.3 1990 (*FBI* 43: 115) och som senast vid Kristianopel 17.11 1985 (*FBI* 43: 115). Dessutom föreligger ett vinterfynd: 1 ex Utlängan 20.12 2004 (*FBI* 41: 57). Arten är mycket sällsynt i landet under denna årstid. Från Skåne finns en övervintring 2007, samt ytterligare en handfull vinterfynd (se bl a *Fåglar i Skåne 2007*: 114).

Högsta notering under vårsträcket är 5 ex str N Utlängan 1.5 1987 (*FBI* 43: 108). Från höststräcket finns följande noteringar över tio exemplar: 17 ex str SV Stutanabben, Sternö 21.9 2010, 14 ex str V Lindö udde 26.8 1998 samt 12 ex str SV Torhamns udde 19.9 1998 (*FBI* 43: 108, *Svalan*).

Ett varmt **Tack** riktas till årets rapportörer av brun kärrhök!

Litteratur

- Andersson, G.K.A. & Larsson, A. 1971. Bruna kärrhöken i Sverige år 1969. *Vår Fågelvärld* 30: 99-105.
- Bylin, K. 1981. Bruna kärrhöken i Sverige år 1979. *Vår Fågelvärld* 40: 455-460.
- Enemar, A. 1959. Bruna kärrhöken i Sverige år 1958. *Vår Fågelvärld* 18: 42-49.
- Kjellén, N. 1996. Brun kärrhök – en framgångsrik art enligt riksinventeringen 1995. *Vår Fågelvärld* 55 (4): 6-15.
- Kjellén, N. & Schubert, S. 1987. Bruna kärrhöken *Circus aeruginosus* i Skåne. *Anser* 26: 1-8.
- Nilsson, I. 1956. *Fågelförteckning för Sölvesborg*. Stencil.
- Nilsson, T. 1996. Bruna kärrhöken i Blekinge. *Fåglar i Blekinge* 32: 62-65.
- Nilsson, T. & Lundgren, U. 1993. *Blekinges fåglar*. Lund.
- Strömberg, G. 1962. Fågelrapport för Blekinge 1961. *Vår Fågelvärld* 21: 311-313.

Thomas Nilsson, Stenhagsvägen 14, 374 33 Karlshamn